

Motion till riksdagen
2013/14: MJ302

av Jens Holm m.fl. (V)

Biologisk mångfald

1 Innehållsförteckning

2	Förslag till riksdagsbeslut	2
3	Grunden för vår framtida välfärd riskeras	3
4	Öka andelen ekologiskt jordbruk	3
5	Inför beskattning av handelsgödsel	4
6	Fasa ut användningen av bekämpningsmedel	4
7	Genetiskt modifierade organismer (GMO)	5
8	Nationell målsättning för bevarande av åkermark.....	5
9	Återinför stoppregeln i miljöbalken	6
10	Avskaffa miljöskadliga subventioner.....	6

Fel! Okänt namn på

2 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att det bör inrättas ekorådgivare för nyetablering av ekologiska jordbruk.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att anta ett nationellt mål om att certifierad ekologisk jordbruksmark 2020 bör omfatta minst 30 procent av jordbruksmarken.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att anta ett nationellt mål om att 50 procent av den offentliga livsmedelskonsumtionen ska utgöras av certifierade ekologiska produkter 2020.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att skatt på handelsgödsel åter bör införas samt höjas med 20 procent i förhållande till den tidigare nivån samt att intäkterna oavkortat ska gå tillbaka till jordbruket genom stöd till miljöförbättrande åtgärder.¹
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör anta en handlingsplan för att fasa ut användningen av kemiska bekämpningsmedel.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att skatten på bekämpningsmedel bör höjas med 20 procent och att intäkterna från skattehöjningen ska gå tillbaka till jordbrukssektorn för stöd till miljöförbättrande åtgärder.¹
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör verka för att EU:s medlemsländer ges större möjlighet att säga nej till odling av GMO-grödor på sitt territorium.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med ett förslag till en nationell målsättning för att bevara bördig åkermark.
9. Riksdagen beslutar att stoppregeln som tidigare ingick i miljöbalken genom 9 kap. 6 a § ska återinföras i miljöbalken.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör ges i uppdrag att utarbeta en handlingsplan för utfasning av miljöskadliga subventioner.

¹ Yrkandena 4 och 6 hänvisade till SkU.

3 Grunden för vår framtida välfärd riskeras

Människan är beroende av tjänster från naturen. Dessa s.k. ekosystemtjänster skapas och möjliggörs av den biologiska mångfalden. Artrikedom förstärker våra och kommande generationers livsmöjligheter och är grunden för fortsatt välfärd. Sverige har 16 nationella miljö kvalitetsmål som utgör grunden för vår nationella miljöpolitik. För att flera av dessa mål ska uppnås krävs att pågående förlust av växt- och djurarter stoppas. Läget är dock minst sagt alarmerande. Enligt Naturvårdsverket beräknas i nuläget endast 2 av 16 miljömål att uppnås till 2020 med nuvarande styrmedel. Enligt undersökning av WWF (World Wide Fund for Nature, Världsnaturfonden) 2013 ligger Sverige på plats 19 bland de 27 EU-länderna när det gäller hur stor landareal vi procentuellt har skyddat. När det gäller statens avsatta miljöbudget som andel av BNP hamnar vi på 18:e plats.

Sverige har i Nagoyaöverenskommelsen 2010 även förbundit sig att genomföra en räddningsplan för att bromsa utarmningen av biologisk mångfald och att till 2020 se till att jord-, vatten- och skogsbruk bedrivs hållbart. Vänsterpartiet lägger i denna motion fram ett antal konkreta förslag för ekologiskt hållbara näringar i linje med FN:s Nagoya-överenskommelse. Våra förslag för ett hållbart skogsbruk och fiske behandlas separat i motionerna 2013/14: MJ301 En långsiktigt hållbar skogspolitik och 2013/14: MJ424 Havsmiljö och fiske. I motionen 2013/14: N226 Gruvnäringen finns våra förslag för en hållbar mineralutvinning med ökad miljö- och naturvårdshänsyn. Våra höjda anslag för bevarande av biologisk mångfald finns redovisade i våra utgiftsområdesmotioner 2013/14: T385 Utgiftsområde 20 Allmän miljö och naturvård och 2013/14: MJ420 Utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel.

4 Öka andelen ekologiskt jordbruk

En stor andel av Sveriges hotade arter återfinns i jordbrukslandskapet. Användning av bekämpningsmedel och handelsgödsel samt en övergång från varierad växtföljd till specialisering på enstaka grödor hotar den biologiska mångfalden. Ett ekologiskt jordbruk utan användning av bekämpningsmedel och handelsgödsel är långsiktigt hållbart och gynnar den biologiska mångfalden i förhållande till det konventionella jordbruket. Samtidigt driver det ekologiska jordbruket hela lantbruket mot ökad hållbarhet och tillgodoser konsumenternas behov av djurvänliga och hälsosamma livsmedel.

År 2010 var 14 procent av jordbruksmarken ekologiskt certifierad eller under omställning till ekologisk produktion och regeringen uppnådde därmed inte målet på 20 procent till samma år. Efter 2010 har inte något samlat beslut om ekologisk produktion och konsumtion fattats i riksdagen. Av den totala arealen jordbruksmark i Sverige brukades 15,7 procent med ekologiska produktionsmetoder år 2012. Ungefär 80 procent av denna produktion fick er-

Fel! Okänt namn på

sättning för certifierad ekologisk produktion. Det krävs ökade resurser för att miljöanpassa det svenska jordbruket. För att öka information, rådgivning och utbildning inom det ekologiska jordbruket bör det inrättas ekorådgivare för nyetablering av ekologiska jordbruk. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Vänsterpartiet menar att Sverige måste ha tydliga nationella mål för ekologisk produktion och konsumtion för att intensifiera arbetet för ett hållbart jordbruk. Certifierad ekologisk jordbruksmark bör år 2020 omfatta minst 30 procent av den svenska jordbruksmarken. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

De offentliga inköpen till storkök och till hotell och restauranger ökar och utgör 25 procent av den totala marknaden för ekologiska livsmedel i Sverige. Av de totala livsmedelsinköpen till offentlig sektor var drygt 20 procent ekologiska livsmedel under år 2012 enligt Ekomatcentrum. Den offentliga sektorns konsumtion har stor betydelse för ökad hållbarhet och för utveckling av landsbygden. Ett nationellt mål om att 50 procent av den offentliga livsmedelskonsumtionen bör utgöras av certifierade ekologiska produkter år 2020 bör antas. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

För att ytterligare öka produktion och konsumtion av ekologisk och närproducerad mat föreslår Vänsterpartiet även en stor satsning på ”Sverige – det hållbara matlandet”. Se även vår motion Hållbara matlandet (2013/14: MJ300) samt motion för utgiftsområde 23 (2013/14: MJ420).

5 Inför beskattning av handelsgödsel

Jordbruk är den enskilt största källan till övergödningen i Östersjön. Skatt på handelsgödsel har varit ett betydelsefullt styrmedel för att minska både tillförseln av kadmium och övergödningen i Östersjön och Västerhavet. Intäkterna från skatten har sedan kunnat gå tillbaka till jordbrukssektorn för miljöförbättrande åtgärder. Tyvärr har regeringen valt att slopa skatten och ett viktigt redskap för ett mer hållbart jordbruk gick därmed förlorat.

Skatt på handelsgödsel bör åter införas samt höjas med 20 procent i förhållande till tidigare nivå och intäkterna ska oavkortat gå tillbaka till jordbruket genom stöd till miljöförbättrande åtgärder i jordbruket. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

6 Fasa ut användningen av bekämpningsmedel

Kemisk bekämpning är fortfarande den vanligaste bekämpningsmetoden mot oönskade växter och djur inom jordbruket. Kemikalier från bekämpningen ger negativa effekter för den biologiska mångfalden och kan på både kort och

lång sikt påverka människors hälsa. Mellan 2007 och 2010 testade Länsstyrelsen i Skåne län grundvattnet. En tredjedel av proverna innehöll bekämpningsmedel och en fjärdedel av dessa hade halter som överskred riktvärdet. Nedbrytnings- och omsättningstiden i grundvatten är mycket lång, vilket innebär att ämnen som har läckt till grundvattnet ofta stannar kvar en mycket lång tid. År 2012 ökade försäljningen av bekämpningsmedel till jordbruket (Kemikalieinspektionen 2013). Sverige bör anta en handlingsplan för att fasa ut användning av kemiska bekämpningsmedel. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

För att redan nu begränsa användningen bör skatten på bekämpningsmedel höjas med 20 procent. Intäkterna från skattehöjningen ska gå tillbaka till jordbrukssektorn för stöd till miljöförbättrande åtgärder. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

7 Genetiskt modifierade organismer (GMO)

Kunskapen om hur genförändrade organismer påverkar ekosystemen och människors hälsa på lång sikt är mycket begränsade. Det kan inte uteslutas att GMO-teknik kan användas för nya sorters grödor som genom god avkastning minskar belastningen på miljön. Så är dock inte förhållandena i dag. GMO-grödor kan t.ex. ha tålighet mot vissa bekämpningsmedel eller skadeinsekter. En odlare med GMO-gröda kan tvingas att använda ett specifikt bekämpningsmedel från samma företag som sålt GMO:n. En sådan begränsning av användning till specifikt bekämpningsmedel ökar risken att ogräs och skadeinsekter blir resistenta och därmed även i förlängningen att användningen av bekämpningsmedel ökar.

GMO är skapade för att odlas i s.k. monokulturer – ett konstruerat ekosystem som oftast består av en enda gröda. Om genmodifierade grödor sprider sig och tar över andra växter kan det leda till minskad artrikedom.

EU öppnar i dag för storskaliga odlingar av genförändrade grödor i Europa. Då stor osäkerhet finns kring vilka miljöeffekterna blir vid odling av GMO-grödor måste det enligt försiktighetsprincipen vara enkelt att inom ett område införa totalstopp för odling av GMO. Sverige bör verka för att EU:s medlemsländer ges större möjlighet att säga nej till odling av GMO-grödor på sitt territorium. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

8 Nationell målsättning för bevarande av åkermark

Åkermarksarealen fortsätter att minska i Sverige och samtidigt ökar exploateringen av jordbruksmark. Naturvårdsverket bedömer att det inte är möjligt att nå miljökvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap med i dag beslutade eller pla-

Fel! Okänt namn på

nerade styrmedel, och förutsättningarna för att långsiktigt bevara jordbruksmarkens produktionsförmåga bedöms som otillräckliga. Tillståndet för många av odlingslandskapets arter och naturtyper är dessutom dåligt eller ogynnsamt. Näst efter skogen finns flest rödlistade arter i odlingslandskapet.

Vänsterpartiet anser att den höga exploateringsstakten av bördig åkermark, inte minst i södra Sverige, är mycket bekymmersam och inte förenlig med en långsiktigt hållbar livsmedelsförsörjning. Nya nationella styrmedel krävs för att minska exploateringsstrycket på jordbruksmark i kommunerna.

För att minska exploatering av åkermark bör regeringen återkomma med ett förslag till nationell målsättning för bevarande av bördig åkermark. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

9 Återinför stoppregeln i miljöbalken

En stor miljötragedi riskerades i september 2012 i Ojnare skogen i Bunge på Gotland då Nordkalk i unik naturmiljö fick tillstånd för kalkbrytning. Tillståndet för brytning blev bl.a. möjligt genom att riksdagen 2009, där endast Vänsterpartiet motionerade mot förslaget, tog bort stoppregeln i miljöbalken. Förslaget om borttagande av stoppregeln togs fram i regeringens proposition 2008/09:144 Enklare och bättre täktbestämmelser. Stoppregeln (9 kap. 6 a § miljöbalken) var ett skydd för biologisk mångfald och innebar att tillstånd för en täkt inte kunde tillåtas om den riskerade att hota rödlistade växt- eller djurarter. För att fler unika naturområden inte ska bli möjliga för exploatering och för att Sverige ska leva upp till sina åtaganden för biologisk mångfald krävs att regeln återinförs i miljöbalken.

Den s.k. stoppregeln som tidigare ingick i miljöbalken 9 kap. 6 a §, ”Tillstånd får inte lämnas till en täkt som kan befaras försämra livsbetingelserna för någon djur- eller växtart som är hotad, sällsynt eller i övrigt hänsynskrävande”, bör åter införas i miljöbalken. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

10 Avskaffa miljöskadliga subventioner

Naturvårdsverket har i rapporten Potentiellt miljöskadliga subventioner (Rapport 6455) kartlagt subventioner med negativa miljöeffekter. I Sverige är det framför allt transport-, energi- och jordbrukssektorn som har betydande potentiellt miljöskadliga subventioner. Även fiskesektorn får betydande stöd. Studien konstaterar att de miljöskadliga effekterna av subventioner många gånger är bristfälligt analyserade. Om miljöskadliga ekonomiska styrmedel ska avskaffas bör det enligt Naturvårdsverket ske först efter att en samlad styrmedelsanalys gjorts. I rapporten nämns elcertifikat till småskalig vattenkraft och stöd till jordbruket som problematiska subventioner. Dessa befintliga stöd innebär i många fall negativ påverkan på den biologiska mångfalden.

Fel! Okänt namn på

Regeringen har uttryckt att den vill fasa ut de miljöskadliga subventionerna, men ännu har vi inte sett några konkreta förslag. Därför bör regeringen ges i uppdrag att utarbeta en handlingsplan för utfasning av miljöskadliga subventioner. Handlingsplanen bör omfatta konsekvensutredning samt omfatta en samlad styrmedelsanalys. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Stockholm den 12 september 2013

Jens Holm (V)

Torbjörn Björlund (V)

Hans Linde (V)

Siv Holma (V)

Kent Persson (V)